

МОЗ України
НУОЗ України імені П. Л. Шупика

ІНСТРУКЦІЯ
з охорони праці для
рентгенлаборанта

ЗАТВЕРДЖУЮ

В. о. ректора

Олександр ТОЛСТАНОВ

31.10.2022 № 10

31.10.2022

м. Київ

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. В Інструкції з охорони праці для рентгенлаборанта НУОЗ України імені П. Л. Шупика (далі – Інструкція) викладені вимоги з охорони праці рентгенлаборанта.

1.2. По даній Інструкції рентгенлаборант рентгенологічного кабінету інструктують перед початком роботи (первинний інструктаж), а потім повторний інструктаж йому проводиться 1 раз на 3 місяці. Результати інструктажу заносяться в «Журнал реєстрації інструктажів з питань охорони праці на робочому місці», в якому після проходження інструктажу повинні бути підписи інструктуючого та рентгенлаборанта, а також відмітка у стовпчику 12 про допуск до роботи.

1.3. Власник повинен застрахувати рентгенлаборанта від нещасних випадків та професійних захворювань. В разі пошкодження здоров'я рентгенлаборант має право на відшкодування заподіяної йому шкоди.

1.4. До роботи рентгенлаборантом допускаються особи не молодші 18 років, які пройшли медичний огляд і не мають медичних протипоказань, пройшли медичний інструктаж з охорони праці, інструктаж на робочому місці та інструктаж по пожежній безпеці.

1.5. Медичне обстеження проходять 1 раз на рік.

1.6. Повторну перевірку знань проходять 1 раз на рік.

1.7. Рентгенлаборант повинен:

1.7.1. Знати про шкідливу дію випромінювання на організм людини;

1.7.2. Користуватися засобами індивідуального захисту;

1.7.3. Вміти надавати першу медичну допомогу потерпілим при нещасних випадках;

1.7.4. Вміти користуватись первинними засобами пожежогасіння;

1.7.5. Пам'ятати про особисту відповідальність за виконання правил з охорони праці та безпеку співробітників по роботі;

1.7.6. Слідкувати за справністю електропроводки, яка живить настільні лампи та інше обладнання;

1.7.7. Утримувати робоче місце в чистоті, не допускати до нього сторонніх осіб;

1.7.8. Дотримуватись правил експлуатації рентгенапаратів та іншого обладнання.

1.8. Основні небезпечні шкідливі виробничі фактори, які діють на рентген лаборанта.

1.8.1. Дія прямого і розсіяного іонізуючого випромінювання;

1.8.2. Потрапляння в організм свинцю та інших шкідливих елементів;

1.8.3. Ураження електричним струмом.

1.9. Рентгенлаборант є безпосереднім помічником лікаря-рентгенолога і в своїй роботі підпорядкований йому.

1.10. Зберігати в апаратній господарській інвентар чи інші предмети крім рентгенівських трубок і кінескопів забороняється.

При відсутності персоналу в рентгенівському кабінеті в ньому не повинні знаходитись сторонні особи.

1.11. Крім даної Інструкції рентгенлаборант повинен виконувати інструкції по безпечній експлуатації апаратури і обладнання заводів виробників.

2. ВИМОГИ БЕЗПЕКИ ПЕРЕД ПОЧАТКОМ РОБОТИ

2.1. Отримати завдання від лікаря рентгенолога або завідувача відділення.

2.2. Підготувати для роботи спецодяг і засоби індивідуального захисту.

2.3. Індивідуальні засоби захисту із свинцю і просвинцьованої гуми перед використанням ретельно промити водою.

2.4. Під і на рукавички з свинцевої гуми надіти тонкі бавовняні рукавички.

2.5. Перевірити справність заземлення рентгенапаратів та іншого електрообладнання.

2.6. Оглянути і привести в порядок своє робоче місце.

2.7. Впевнитись у відсутності сторонніх осіб в процедурному приміщенні. Перевірити величину електричної напруги мережі живлення і провести пробне включення рентгенівського апарата на різних режимах роботи. При виявленні недоліків доповісти лікарю рентгенологу або завідувачу і не приступати до роботи, поки не будуть усунені всі несправності.

3. ВИМОГИ БЕЗПЕКИ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ РОБОТИ

3.1. Слідкувати за справністю блокуючих пристроїв та сигналізації, які є в апаратах та кабінеті.

3.2. Під час просвічування чи знімання рентгенлаборант повинен знаходитися за великою захисною ширмою, а в випадках неможливості він повинен користуватись захисним фартухом, спідницею.

3.3. При роботі на пересувних рентгенівських апаратах рентгенлаборант повинен користуватись захисним фартухом, спідницею і знаходитись якомога далі від рентгенівської трубки і досліджуваного хворого.

3.4. При наявності відкритого апарата підключення високовольтних блоків до рентгенівської трубки повинно виконуватися при відключеному від мережі апараті.

3.5. При наявності в кабінеті відкритого апарата, робота може виконуватись при наявності в приміщенні не менше 2-х чоловік: лікаря і рентгента-лаборанта, або рентгента-лаборанта і санітарки.

3.6. Мережевий рубильник апарата відкритого типу рентгента-лаборант повинен включати безпосередньо перед процедурою та виключати відразу після її закінчення.

3.7. Рентгента-лаборант не має права відходити від пульта керування при включеному мережевому рубильнику.

3.8. При наявності відкритого апарату з конденсаторами рентгента-лаборант повинен після кожної процедури відключати апарат від мережі і розряджати конденсатори розрядником, скорочуванням шини, після чого може торкатися до частин апарата і трубки.

3.9. Рентгента-лаборант не має права обслуговувати одночасно два чи більше рентгенапаратів, навіть в тому випадку, якщо пульти керування апаратами встановлені в одному приміщенні.

3.10. Рентгента-лаборант повинен слідкувати за тим, щоб при просвічуванні відстань від фокуса рентгенівської трубки до шкіри хворого було не менше 25 см, а при знімках зубів 12,5 см.

3.11. При діагностичних процедурах рентгента-лаборант повинен слідкувати за тим, щоб була забезпечена належна фільтрація рентгенівського випромінювання в залежності від напруги, яка застосовується.

3.12. При рентгеноскопичних дослідженнях рентгента-лаборант повинен слідкувати за тим, щоб діафрагма були відрегульовані по відношенню до екрана правильно тобто щоб при відкритті на екрані були чітко видні її краї.

3.13. Рентгента-лаборант не має права давати на апарат навантаження, які перевищують паспортні данні .

3.14. Під час роботи рентгента-лаборант не має права включати та виключати апарат без вказівки лікаря, за винятком аварії.

3.15. При рентгенологічному дослідженні дітей супроводжувати їх в кабінет та до апарату, підтримувати їх (при необхідності) під час просвічування чи знімку повинна санітарка, чи медична сестра того відділення, звідки направлений хворий, чи батьки дитини.

3.16. Рентгента-лаборант рентгенологічного кабінету повинен слідкувати за дозою випромінювання, яку повинен отримати хворий, точно дотримуватись вказівок лікаря-рентгенолога.

3.17. Рентгента-лаборанту забороняється проводити заміну в конструкції апаратів чи в їх схемах.

3.18. Забороняється усувати будь-які несправності апаратури, яка знаходиться під напругою.

3.19. Під час відпуску процедур при дослідженні чи лікуванні рентгенлаборант повинен постійно і уважно слідкувати за хворим і апаратом.

3.20. Рентгенлаборант повинен слідкувати за порядком на своєму робочому місці в форолабораторії.

3.21. Під час роботи рентгенлаборант не повинен наражати себе, та зокрема свої руки опромінюванню з експериментально-дослідною чи контрольною ціллю.

3.22. Рентгенлаборант повинен постійно пам'ятати що його небезпека при роботі в значній мірі залежить від його обережності і виконання правил з охорони праці.

4. ВИМОГИ БЕЗПЕКИ ПІСЛЯ ЗАКІНЧЕННЯ РОБОТИ

4.1. Виключити всі рубильники і вимикачі, поставити ручки управління апаратом в вихідне положення.

4.2. Привести в порядок робоче місце.

4.3. Привести в порядок спецодяг, засоби індивідуального захисту, покласти їх в відведене для них місце

4.4. Помити лице та руки з милом, при можливості прийняти душ.

4.5. Доповісти лікарю-рентгенологу про всі недоліки, які мали місце під час роботи.

5. ВИМОГИ БЕЗПЕКИ В АВАРІЙНІЙ СИТУАЦІЇ

5.1. До аварійних ситуацій в рентгенкабінеті в відносяться:

5.1.1. Відсутність і пошкодження радіаційного захисту апарата;

5.1.2. Коротке замикання і обрив в системах електроживлення;

5.1.3. Замикання електричної мережі через тіло людини;

5.1.4. Механічна поломка елементів рентгенапарата;

5.1.5. Несправність комунікаційних систем водопостачання, каналізації, опалення і вентиляції;

5.1.6. Аварійний стан стін, підлоги, стелі;

5.1.7. Виникнення пожежі.

5.2. При виникненні аварійної ситуації:

5.2.1. При аварії рентгенівського апарату, електропроводки або пожежі негайно вимкнути рубильник (від'єднати апаратуру від живильної електромережі має рентгенлаборант) не допускати в небезпечну зону сторонніх осіб, повідомити про те, що сталося керівника робіт.

5.2.2. Якщо є потерпілі, надати їм першу медичну допомогу. При необхідності викликати лікарів.

5.3. Якщо виникла ситуація, що може призвести до аварії або нещасного випадку, необхідно огородити небезпечну зону і не допускати в неї сторонніх осіб; повідомити про те, що сталося, керівника робіт.

5.4. Перша допомога при нещасних випадках.

5.4.1. Перша допомога при ураженні електричним струмом.

При ураженні електричним струмом необхідно негайно звільнити потерпілого від дії електричного струму, відключивши електроустановку від джерела живлення, а при неможливості відключення - відтягнути його від струмоведучих частин за одяг або застосувавши підручний ізоляційний матеріал.

При відсутності у потерпілого дихання і пульсу необхідно робити йому штучне дихання і непрямий (зовнішній) масаж серця, звернувши увагу на зіниці. Розширені зіниці свідчать про різке погіршення кровообігу мозку. При такому стані оживлення необхідно починати негайно, після чого викликати швидку медичну допомогу.

5.4.2. Перша допомога при пораненні.

Для надання першої допомоги при пораненні необхідно розкрити індивідуальний пакет, накласти стерильний перев'язочний матеріал, що міститься у ньому, на рану і зав'язати її бинтом. Якщо індивідуального пакету не має, то для перев'язки необхідно використати чисту носову хустинку, чисту полотняну тканину та інше. На те місце тканини, що приходить безпосередньо на рану, бажано накапати декілька капель настойки йоду, щоб одержати пляму йоду розміром більше рани і після цього накласти тканину на рану. Особливо важливо застосовувати настойку йоду зазначеним чином при забруднених ранах.

5.4.3. Перша допомога при переломах, вивихах, ударах.

При переломах і вивихах кінцівок необхідно пошкоджену кінцівку укріпити шиною, фанерною пластинкою, палицею, картоном або іншим подібним предметом. Пошкоджену руку можна також підвісити за допомогою перев'язки або хустки до шиї і прибинтувати до тулуба.

При переломі черепа (несвідомий стан після удару голови, кровотеча з вух або роту) необхідно прикласти до голови холодний предмет (грілку з льодом або снігом, чи холодною водою) або зробити холодну примочку.

При підозрі на перелом хребта необхідно потерпілого покласти на дошку, не підіймаючи його, чи повернути потерпілого на живіт обличчям униз, наглядаючи при цьому, щоб тулуб не перегинався, це робиться з метою уникнення ушкодження спинного мозку.

При переломі ребер, ознакою якого є біль при диханні, кашлю, чханні, рухах – необхідно туго забинтувати груди чи стягнути їх рушником під час видиху.

5.4.4. Перша допомога при опіках кислотами і лугами.

У разі попадання кислоти або лугу на шкіру необхідно ретельно промити місце ураження водою на протязі 15-20 хвилин, після чого пошкоджену кислотою поверхню обмити 5 %- ним розчином питної соди, а

обпечену лугом - 3%-ним розчином борної кислоти або 3 %- ним розчином оцтової кислоти.

У разі попадання на слизову оболонку очей кислоти або лугу необхідно очі ретельно промити водою на протязі 15-20 хвилин, обмити 5 %- ним розчином питної соди (у разі попадання кислоти), а обпечену лугом – 3 %- ним розчином борної кислоти або 3 %- ним розчином оцтової кислоти.

При опіках порожнини рота лугом необхідно полоскати рот 3 %-ним розчином оцтової кислоти або 3 %-ним розчином борної кислоти, при опіках кислотою - 5 %- ним розчином питної соди. У разі попадання кислоти в дихальні шляхи необхідно дихати розпиленням за допомогою пульверизатора 10 %- ним розчином питної соди, при попаданні лугу - розпиленням 3 %- ним розчином оцтової кислоти.

5.4.5. Перша допомога при теплових опіках.

При опіках вогнем, парою, гарячими предметами ні в якому разі не можна відкривати пухирі, які утворюються, та перев'язувати опіки бинтом.

При опіках першого ступеня (почервоніння) обпечене місце обробляють ватою, змоченою етиловим спиртом.

При опіках другого ступеня (пухирі) обпечене місце обробляють спиртом або 3%-ним марганцевим розчином.

При опіках третього ступеня (зруйнування шкіряної тканини) накривають рану стерильною пов'язкою та викликають лікаря.

5.4.6. Перша допомога при кровотечі.

Необхідно підняти поранену кінцівку вгору. Рану закрити перев'язочним матеріалом (з пакета), складеним у клубочок, придавити її зверху, не торкаючись самої рани, потримати на протязі 4-5 хвилин. Якщо кровотеча зупинилася, не знімаючи накладеного матеріалу, поверх нього покласти ще одну подушечку з іншого пакета чи кусок вати і забинтувати поранене місце (з деяким натиском).

При переломі черепа (несвідомий стан після удару голови, кровотеча з вух або роту) необхідно прикласти до голови холодний предмет (грілку з льодом або снігом, чи холодною водою) або зробити холодну примочку.

При підозрі на перелом хребта необхідно потерпілого покласти на дошку, не підіймаючи його, чи повернути потерпілого на живіт обличчям униз, наглядаючи при цьому, щоб тулуб не перегинався, з метою уникнення ушкодження спинного мозку.

При переломі ребер, ознакою якого є біль при диханні, кашлю, чханні, рухах необхідно туго забинтувати груди чи стягнути їх рушником під час видиху.

5.5. Якщо сталася пожежа, необхідно повідомити керівника та викликати пожежну частину і приступити до її гасіння наявними засобами пожежогасіння.

5.6. В усіх випадках необхідно виконувати вказівки керівника робіт по ліквідації наслідків аварії.

УЗГОДЖЕНО:

Проректор з адміністративно-
господарської роботи

Юрій Сохань

Голова профкому

Валерій Бугро

Начальник юридичного відділу

Тетяна Вознюк

Провідний інженер
з охорони праці

Володимир Головко